

ILDPRÆDIKENEN

eller Belæringen om Begærets Ild

Ny dansk oversættelse af *Ādittapariyāya-sutta* fra pāli¹
(*Samyutta-nikāya* 35, 28)

Af Lisette Hededal & Bjarne Wernicke-Olesen

Efter Den Ophøjede havde opholdt sig i Uruvelā så længe det behagede ham, vandrede han videre mod bjerget Gayāsīsa med sit følge af munke. Alle disse tusinde munke var forhenværende asketer med dreadlocks.² Der opholdt Den Ophøjede sig nu på bjerget Gayāsīsa³ nær Gayā sammen med de tusinde munke og han sagde følgende til dem:

“Alt er sat i brand, O munke! Og hvad er alt dette, som er sat i brand, O munke? Øjet, O munke, er sat i brand; ting, der er synlige for øjet,⁴ er sat i brand; bevidstheden⁵ om de for øjet synlige ting er sat i brand; øjets berøring⁶ med de synlige ting er sat i brand; hvad enten sansningen,⁷ som er opstået af øjets berøring med de synlige ting, er behagelig eller ubehagelig eller ingen af delene,⁸ så er den også sat i brand.⁹

Hvad har sat alt dette i brand? Ved begærets ild, hadets ild og forblindelsens ild er alt dette sat i brand. Fødsel, ælde-og-død, sorg, klage, lidelse, tungsind og fortvivlelse er sat i brand. Dette siger jeg jer.

Øret er sat i brand; lyde er sat i brand; bevidstheden om lyde er sat i brand; ørets berøring med lydene er sat i brand; hvad enten sansningen, som er opstået af ørets berøring med lydene, er behagelig eller ubehagelig eller ingen af delene, så er den også sat i brand.

Hvad har sat alt dette i brand? Ved begærets ild, hadets ild og forblindelsens ild er alt dette sat i brand. Fødsel, ælde-og-død, sorg, klage, lidelse, tungsind og fortvivlelse er sat i brand. Dette siger jeg jer.

¹ Alle termer i noteapparatet er pāli med mindre andet er angivet. Nogle gange er termen på pāli og sanskrit den samme. Sammensatte ord (komposita) er delt med bindestreg for forståelsens skyld.

² Såkaldte *jaṭṭila*-asketer, dvs. asketer med flettet eller filtret (*jaṭa*) hår.

³ Gayāsīsa er et bjerg nær byen Gayā i det nordøstlige Indien. Bjergene er i dag kendt som Brahmayoni.

⁴ *Rūpa*, “form”, oversættes her med ting, der er synlige for øjet.

⁵ *Cakkhu-viññāna*, egentlig “øje-bevidsthed” (sanskrit: *cakṣur-vijñāna*).

⁶ *Cakkhu-samphassa*, “øjenkontakt” eller “øjenberøring” (sanskrit: *cakṣuḥ-samsparsā*).

⁷ *Vedayita*, “sansning”. Ordet findes ikke direkte på sanskrit, men er beslægtet med sanskritordet *vedanā*, “følelse”.

⁸ Her anvendes de to klassiske grundbegreber, *sukha* og *dukkha* (sanskrit: *sukha* og *duḥkha*), der ofte oversættes med “lykke” og “lidelse”, ligesom middevejen (“ingen af delene”) mellem disse to også negetes i teksten. *Sukha* og *dukkha* dækker dog over et bredt spektrum af konnotationer, ligesom ordene både kan fungere som substantiver og adjektiver. “Behagelig” og “ubehagelig” er således en mere passende oversættelse i nærværende kontekst.

⁹ Den buddhistiske forståelse af et sansedomæne (*āyatana*) omfatter sansen, objektet for sansen, bevidstheden (*viññāna*, sanskrit: *vijñāna*) om sansen og dens objekt, berøringen (*samphassa*, sanskrit: *saṃsparsā*) mellem sansen og dens objekt, samt den sansning (*vedayita*), som berøringen afføder.

Næsen er sat i brand; lugte er sat i brand; tungen er sat i brand; smagen er sat i brand; kroppen er sat i brand; berøringsobjekter¹⁰ er sat i brand. Sindet er sat i brand; fænomener,¹¹ som kan erkendes af sindet, er sat i brand; bevidstheden¹² om fænomener, som kan erkendes af sindet, er sat i brand; sindets berøring med fænomener, som kan erkendes af sindet, er sat i brand; hvad enten sansningen, som er opstået af berøringen med fænomenerne, er behagelig eller ubehagelig eller ingen af delene, så er den også sat i brand.

Hvad har sat alt dette i brand? Ved begærets ild, hadets ild og forblindelsens ild er alt dette sat i brand. Fødsel, ælde-og-død, sorg, klage, lidelse, tungsind og fortvivelse er sat i brand. Dette siger jeg jer.

O munke, når en ædel og vis discipel indser dette, forsager han øjet, han forsager ting synlige for øjet, han forsager bevidstheden om de for øjet synlige ting. Hvad enten sansningen, som er opstået af øjets berøring med de synlige ting er behagelig eller ubehagelig eller ingen af delene, så forsager han den.

Han forsager øret, han forsager lyde, han forsager næsen, han forsager lugte, han forsager tungen, han forsager smage, han forsager kroppen, han forsager berøringsobjekter, han forsager sindet, han forsager fænomener, som kan erkendes af sindet, han forsager bevidstheden om fænomener, som kan erkendes af sindet, han forsager sindets berøring med fænomener, som kan erkendes af sindet. Hvad enten sansningen, som er opstået af berøringen med fænomenerne, er behagelig eller ubehagelig eller ingen af delene, så forsager han den; i sin forsagelse bliver han lidenskabsløs.

Han udfries på baggrund af sin lidenskabsløshed. I sin udfrielse opstår erkendelsen: "Jeg er udfriet!". Genfødslen er tilintetgjort. Han har fuldbyrdet sin religiøse vej.¹³ Hvad der skulle gøres, er gjort. Der er ikke mere for ham i denne verden. Dette erkender han."

Idet han fremsatte denne belæring, blev disse tusinde munke uden tilknytning til forstyrrende tanker, alle udfriet.

Således ender Ildprædikenen.

¹⁰ *Phoṭṭhabba*, "berøringsobjekt" eller "noget, som skal berøres" (sanskrit: *spraṣṭavya*).

¹¹ Her er tale om *dhammā* i pluralis, hvilket i en buddhistisk sammenhæng vil sige alt, der manifesterer sig som (sanse)objekter for sindet, der forstås som en sans på lige fod med synet, hørelsen osv. Med andre ord anses hjernen eller sindet (*manas*) som et sanseorgan på lige fod med øjne, ører osv. Bemærk endvidere, at fænomener forstået som sanseobjekter for sindet ikke kun omfatter ydre fænomener, men også indre fænomener som tanker, ideer og følelser.

¹² *Mano-viññāṇa*, "sindsbevidsthed" (sanskrit: *mano-vijñāna*).

¹³ *Brahmacariya*, I en buddhistisk kontekst vil dette sige at afstå fra sex og ægteskab, hvilket er en nødvendig forudsætning for en buddhistisk munk. I en hinduistisk og yogisk kontekst kan der i højere grad være tale om at afstå fra seksuel fuldbyrdelse (ikke nødvendigvis det samme som at afstå fra ægteskab), idet tabet af den mandlige sæd ansås for et direkte tab af den mandlige livskraft med sygdomme og tidlig død som følge (en opfattelse, som vi genfinder i den europæiske middelalder).